11 Şubat 94, s. 18

Cumhuriyet

İmtiyaz sahibi: Berin Nadi

Genel Yayın Yönetmeni: Özgen Acar ● Genel Yayın Koordinatörü: Hikmet Çetinkaya ● Genel Yayın Danışmanı: Orhan Erinç ● Yazışleri Müdürleri: İbrahim Yıldız, Dinç Tayanç (Sorumlu) ● Haber Merkezi Müdürü: İpek Çalışlar ● Görsel Yönetmen: Ali Acar ● Dış Haberler: Ergun Balcı ● Ekonomi: Abdurrahman Yıldırım ● İstihbarat: Yalçın Çakır ● Yurt Haberleri: Mehmet Saraç ● Makaleler: Sami Karaören ● Spor: Abdülkadir Yücelman ● Düzeltme: Abdullah Yazıcı

Ankara Temsilcisi: Mustafa Balbay ● Haber Müdürü: Doğan Akın Atatürk Bulvarı No:125, Kat: 4, Bakanlıklar-Ankara Tel: 4195020 (7 Hat), Telex: 42344, Fax: 4195027 ● İzmir Temsilcisi: Serdar Kızık, H.Ziya Blv. 1352 S.2/3 Tel:4411220 Telex: 52359, Fax: 4419117 ● Adana Temsilcisi: Çetin Yiğenoğlu İnönü Cd. 119 S. No: 1 Kat: 1, Tel: 3522550-3522601-3522492, Telex: 62155, Fax: 3522570

Müessese Müdürü: Erol Erkut ● Koordinatör: Ahmet Korulsan ● Muhasebe: Bülent Yener ● İdare: Hüseyin Gürer ● İşletme: Önder Çelik ● Bilgi-İşlem: Nail İnal ● Bilgisayar Sistem: Mürüvet Çiler ● Reklam: Reha Işıtman

Yayımlayan ve Basan: Yeni Gün Haber Ajansı, Basın ve Yayıncılık A.Ş. Türkocağı Cad. 39 41 Cağaloğlu 34334 İst. PK: 246 İstanbul Tel: (0 212) 512 05 05 (20 hat) Telex: 22246, Fax: (0 212) 5138595

11 ŞUBAT 1994 | İmsak: 5.31 | Güneş: 6.57 | Öğle: 12.25 | İkindi: 15.12 | Akşam: 17.40 | Yatsı: 19.00

Tanrı adına savaş mı, barış mı?

'Barış ve Hoşgörü Konferansı'nın sonuç bildirgesini imzalayan M. Nuri Yılmaz 'cihattan vazgeçmekle' suçlandı

ORAL ÇALIŞLAR

İslami gazetelerin muhabirleri, **'Barış ve Hoşgörü Konferası'**nın sonuç bildirgesini onaylayan Diyanet İşleri Başkanı **Mehmet Nuri Yılmaz**'ın çevresini sararak soru yağmuruna tutuyorlardı. Bir gazeteci Yılmaz'ın yanındaki Diyanet İşleri görevlisini sıkıştırıyor, **"Başkan'a bu bildiriyi nasıl imzalatırsınız"** diyerek azarlıyordu.

'Barış ve Hoşgörü Konferansı'nın sonuna yaklaşıldığı anlarda, toplantıya katılan dini liderler arasında bir telaş gözleniyordu. Bildiride kullanılacak ifadelerin bu telaşın nedeni olduğu gazetecilerin ortak düşüncesiydi. Metin, saat 16.00'da açıklanacaktı, ancak tartışmalar uzadığı için açıklama 2.5 saat gecikti.

Merakla beklenen deklarasyon elimize geçtiğinde hangi konularda tartışma olduğunu kestirmeye çalıştık. Öncelikle başlık, İstanbul Deklarasyonu değil, Boğaziçi Deklarasyonu idi.

İstanbul adı kullanılmadı

Bildiriyi hazırlayanlar İstanbul adını kullanmaktan çekinmişlerdi. Hıristiyan dünyası, İstanbul ismini ısrarla kullanmak istemiyor, çünkü onlara göre İstanbul, Bizans'tan kalan miras adıyla Konstantinopol'du.

İslami çevrelerin tepkisine neden olan en önemli paragraf ise şuydu: **"Silahlı bir çatışma eylemini haklı göstermek için 'Tanrı adına yapıldığı fikrini kabul etmiyoruz."** Gazetecilerin iddiasına göre bu cümle ile Diyanet İşleri Başkanı, İslamın en temel unsurlarından birisi olan cihat amacından vazgeçiyordu. Cihat, İslamiyeti kabul ettirmek için savaşmak demekti. Başkan Yılmaz, bu cümlenin altına imza atarak, yine iddiaya göre cihattan vazgeçildiği fetvasını veriyordu. Bu kabul edilir bir şey değildi. Türkiye Müslümanları artık bu bildiriyle Tanrı adına savaşmaktan vazgeçmeye çağrılıyordu. Olacak şey değildi. Bir önemli itiraz da İstanbul Rum Ortodoks Patriği'nin imzasını **'Ekümen'** sıfatıyla atmasıydı. Diyanet İşleri Başkanı Yılmaz, patriğin bu sıfatını kullandığı bir deklarasyonu imzalamakla büyük bir hata yapmıştı. Patriğin evrenselliğini kabul ve tasdik etmişti. Bir iddiaya göre bu Lozan Antlaşması'na da aykırıydı. 'Patrik', Türk Ortodoks Patriği'ydi. Tartışmalar sürerken **Murat Bardakçı** araya girdi, bu sözcüğün Lozan'a aykırı olmadığı uyarısını yaptı.

'Deklarasyon'un en çok tepki toplayan yanı Bosna'daki ve Azerbaycan'daki cinayet ve saldırıları istenilen sertlikte kınamaması ve bu katliamların asıl sorumlusu olduğu saptanan Ermeni ve Sırp tarafını açıktan suçlamamasıydı.

Din adamları, zor bir işin altından kalkmışlar ve sonunda bir deklarasyon yayımlayabilmişlerdi. Bu tür metinlerin kimseyi memnun etmeyeceği doğası gereğidir. Konferansın organizatörü **'Vicdana Çağrı Vakfı'** Başkanı haham **Arthur Schneier,** sonuç bildirgesini kaleme alırken hayatının en zor işlerinden birini yaptığını üzerine basa basa vurguluyordu. Bakalım Yunan dincileri, Sırp Ortodoksları ne diyeceklerdi. Onlar da muhtemelen kendi taraflarını böyle bir bildiriyi imzaladıkları için suçlayacaklardı.

Kelin merhemi olsa!

Açıklamaların en ilginç noktalarından birisi: tarafların barışı gerçekleştirmek ve buradaki görüşleri hayata geçirmek amacıyla hükümetlerine başvuracakları idi. 'Kelin merhemi olsa kendi başına sürer.' Din adamları da sonunda çözüm olarak hükümetlere başvurma yolunu seçmişler.

Bütün eksiklerine ve arkasındaki hesaplara rağmen farklı dinlerin liderlerinin bir araya gelmesi iyi bir başlangıç. Mehmet Nuri Yılmaz, cihattan vazgeçme fetvası verdi mi vermedi mi türünden sorular hala sorulsa da önemli değil. Tanrı adına savaşma kararlılığı bir çok savaşın kaynağı olmuştur. Hem Hıristiyanlar hem Müslümanlar için böyle bir tarih var. Dinler, şimdiye kadar birçok savaşların gerekçesi olarak kullanıldı. Belki bundan sonra barış için bir gerekçe olabilir. Göreceğiz.

Boğaziçi Deklarasyonu

Üç tektanrılı dinin liderlerinin bir araya geldiği **'Barış ve Hoşgörü Konferansı'** sonunda yayımlanan **'Boğaziçi Deklarasyonu'**nda özetle şu görüşlere yer verildi:

Konferans, Başkan **Clinton,** Cumhurbaşkanı **Demirel,** Genel Sekreter **Butros Gali** ve destek mesajları gönderen bütün diğer dini ve siyasi liderlerin katkılarına teşekkür eder.

Bu deklarasyon ile bize bir çalışma temeli sağlayan 29 Kasım 1992 tarihli Bern Deklarasyonu'na özellikle atıfta bulunmak istiyoruz. Adı geçen deklarasyonda **"din adına işlenen bir suçun dine karşı işlenmiş bir suç olduğu"** özellikle belirtilmiştir.

Yakın olayların gösterdiği gibi Bosna'da, Ermenistan-Azerbaycan'da, Gürcistan ve Tacikistan'da insanlığa karşı suçlar işlenmeye devam edilmektedir. Zulümler kontrolsüz devam etmektedir ve bu vahşete bir son verilmesini talep ediyoruz.

İnsan hayatının kutsallığını ihlal eden ve ahlaki değerlere aykırı politikalar izleyenlerin kesinlikle karşısındayız. **Silahlı bir çatışma eylemini haklı göstermek için Tanrı adına yapıldığı fikrini kabul etmiyoruz.**

Bütün inananlara tektanrılı her üç dinin kutsal yazılarında barıştan üstün bir değer olarak söz edildiğini önemle hatırlatırız. **"Barış için çalışanlar mübarektir, çünkü onlara Tanrı'nın çocukları denecektir", "Allah, barış ülkesine çağırıyor", "Onun yolları, barışın yollarıdır."**

Eski Yugoslavya'daki savaşın bir din savaşı olmadığını ve saldırgan milliyetçilik uğruna yapılan çağrıların ve dini sembollerin istismarının, din inancının evrenselliğine ihanet olduğunu tekrarlıyoruz. Hangi din geleneğine ait olursa olsun ibadethanelerin, mübarek ve mukaddes yerlerin zapt edilmesi, kirletilmesi ve tahrip edilmesine bir son verilmesini talep ediyoruz. Etnik temizliği, kadın ve çocuklara karşı tecavüz ve cinayetleri nefret ve şiddetle kınıyoruz. İnsani yardımın acı çekenlere ulaşmasını önleyen engellerin ortadan kaldırılmasını istiyoruz.

Eski Sovyetler Birliği ülkelerinde güç kullanılmasını kınıyoruz. Gürcistan, Ermenistan-Azerbaycan ve Tacikistan'daki çatışmalar derhal sona ermeli ve çözüm bekleyen sorunlara başka yollardan çare bulunmalıdır.

Kendi iradeleri dışında yurtlarından ayrılan bütün sığınmacıların vakur ve onurla evlerine dönmelerine izin verilmesine; dini toplumların kendinden sığınmacıları kabul edecek, yardım edecek ve koruyacak kurumlarını kuvvetlendirmelerini; dini ve dindışı yardım kurumlarının çalışmalarını koordine edecek usullerin geliştirilmesini talep ediyoruz.

Savaş ve silahlı çatışmayı topyekün kınamaya; din inancı adına hiçbir barışçıl grup veya bölgeye karşı düşmanca eylemlerde bulunulmamasını talep etmeye; farklı inançlar arasında çözüm bekleyen meselelerin çözümü için yapıcı diyalogların başlatılmasını istemeye ve kişinin dini vecibelerini hür ve vakur bir şekilde yerine getirme hakkını talep etmeye ittifakla karar verdik.

Konferansa katılan bizler, etnik çatışmalarla meşgul olacak bir 'Vicdana Çağrı Çalışma Karar Komisyonu' kurmaya karar verdik. Bu komisyon, bu konferansta temsil edilen bütün dinlerden ve bütün ülkelerin temsilcilerinden oluşacaktır. 'Vicdana Çağrı Çalışma Karar Komisyonu', komisyon üyelerine bilgi vermekten ve aşırı milliyetçilik ve etnik çatışma belasını durduracak çevreleri önermekten sorumlu olacaktır.

Rabbi Arthur Schneier (Başkan), Appeal of Conscience Foundation, Patrik Bartholomew, Mehmet Nuri Yılmaz(T.C. Diyanet İşleri Başkanı), Kardinal Roger Etchegaray (Papalık Barış ve Adalet Konseyi Başkanı).

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ